

Краєзнавча діяльність дитячої бібліотеки: інноваційний формат

Інформаційні технології, що стрімко увійшли в бібліотечну практику, значно розширили можливості багатогранної краєзнавчої діяльності дитячих бібліотек. Прискорився процес отримання необхідної інформації краєзнавчого характеру, розширився її діапазон та обсяг, урізноманітнівся набір сервісних послуг. Нині краєзнавчі ресурси представлені на сайтах дитячих книгозбірень, блогах та сторінках соціальних мереж. Вони розраховані не лише на користувачів-дітей, але й на організаторів дитячого читання: батьків, вчителів, вихователів, керівників дитячих гуртків та клубів.

Усі Інтернет-ресурси краєзнавчого змісту можна умовно поділити на групи: історичне краєзнавство; географічне, екологічне краєзнавство; етнографічне краєзнавство; літературно-художнє краєзнавство; дитяча творчість; методичні матеріали бібліотекаря-краєзнавця.

Бібліотекарі розуміють, що краєзнавство – це, в першу чергу, вивчення і збереження історико-культурної національної спадщини, знайомство з земляками, що своїми здобутками прославили минуле і творять сьогодення рідного краю. Дізнатись більше про історичне минуле свого регіону від найдавніших часів і до нині можна з матеріалів, які представлені на сайтах Березнівської, Володимирецької районних бібліотек для дітей, Здолбунівської районної бібліотеки для дітей та юнацтва. У рубриці «Мій край» Березнівської РБД розміщені цікаві легенди про різні місцини та урочища Березнівщини. Мапу району та історичні довідки про райцентр і 16 сіл району знаходимо в розділі «Карта». Тут також дізнаємось про туристичні об'єкти, готелі та громадський транспорт для мандрівників. Не менш цікавими є відомості про природно-заповідний фонд Березнівщини. Тут можна довідатись про Березнівський дендрологічний парк загальнодержавного значення, Надслучанський регіональний ландшафтний парк, Зірненський парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва та ландшафтний заказник місцевого значення "Соколіні гори".

На сайті Гощанської РБД історія району представлена в історичних довідках про видатні постаті краю. Серед них - не лише письменники, а й відомі вчені, церковні діячі, митці, люди, які прославляють край своєю працею. Матеріал «Сім чудес Гощанщини» розповідає малим користувачам про місцеві пам'ятки природи та архітектури.

«Чомучка», сайт Володимирецької районної дитячої книгозбірні, у рубриці «Віртуальна школа» містить статті про історію та сьогодення Володимирця і району. Цілий ряд текстових та відео-документів розповідає про діючу історичну пам'ятку - поліську вузькоколійну залізницю, що з'єднує Антонівку і Зарічне.

На сайті Здолбунівської РБДЮ рубрика «Мій край» коротко знайомить користувачів з цікавими фактами про район та книгами краєзнавчого характеру, які є у фонді книгозбірні.

Про історію та сучасність сивочолого Корця розповідають світлини, розміщені на сторінці районної дитячої бібліотеки ВКонтакте.

Бібліотеки висвітлюють також ювілейні дати своїх регіонів. Зокрема, про 450-річчя Радивилова та його історію дізнаємось також зі сторінки в соцмережі Радивилівської РБД.

Скориставшись можливостями Інтернет-ресурсу LearningApps.org, працівники Млинівської РБД розмістили на сторінці книгозбірні ВКонтакте краєзнавчу вікторину «Як ти знаєш Млинів?», яка без сумніву поглиблює знання юних млинівчан про історію, природу, письменників свого селища.

Екологічне краєзнавство представлене в мережі інформацією про рослинний і тваринний світ Рівненщини та про заповідні місця краю. Крім уже згаданих, можна прочитати про флору та фауну (в тому числі і зникаючих її представників) Володимиреччини на сайті «Чомучка». Природі рідного краю присвячена також рубрика «Малим природолюбам про наш край» на сайті «Освітній навігатор», яку наповнює Рівненська обласна бібліотека для дітей. Тут можна дізнатись про озера та основні річки області, цікаві факти про тварин та рибу, що водяться в нашому краї. Особливий інтерес віддалених користувачів викликає інформація про різноманіття пташиного царства Рівненщини.

Найбільш розроблена тема – це літературне краєзнавство. Майже всі дитячі книгозбірні готують Інтернет-ресурси про місцевих літераторів. Дубровицька РДБ розмістила на своєму сайті покажчик «Літературна карта Дубровиччини», до якого увійшли відомості про 19 майстрів пера.

Сайт Здолбунівська РБДЮ популяризує творчість молодих поетес району: Ані Андрощук, Олени Горбатюк, Ольги-Вікторії Цупко, Ані Юрчук. Рубрика «Творча лабораторія» Рокитнівської РБД теж присвячена творчості юних місцевих дарувань. Відомості про талановитих дітей Костопільщини знаходимо на сторінці ВКонтакте районної бібліотеки для дітей та юнацтва. Зокрема, тут відбулось знайомство з творчістю юної поетки Вікторії Буржинської.

У розділі «Гордість краю» на сайті Березнівської РБД розміщено біографії та уривки з книг Андрія Кондратюка, Надії Ярмолюк, Павла Рачка, Бориса Боровця. Крім того тут є інформація про життя і творчість мисткині, що створює картини з тополевого пуху, Ольги Осейчук.

Мистецькі доробки краян, особливо фольклорні скарби, народні традиції та обряди теж знаходять своє відображення в Інтернет-ресурсах дитячих бібліотек. Зокрема, Володимирецька дитяча книгозбірня на своєму сайті розмістила матеріали про пісенну народну творчість, місцеві звичаї та обряди поліського краю у розділі «Відроджена спадщина». Є також відомості про бібліотечний фестиваль дитячої творчості «Різдвяні посиденьки», у якому беруть участь обдаровані діти району та інформація про місцевих малих і дорослих митців. Виставлені поезії володимирецьких авторів.

Краєзнавча сторінка сайту обласної бібліотеки для дітей теж в основному присвячена творчості письменників Рівненщини, які пишуть для маленьких читачів. Найбільш відвідуваний користувачами розділ «Письменники краю – дітям» містить творчі біографії авторів, їхні портрети, списки дитячих видань. Тут знаходимо інформацію про колишніх і нинішніх таких знаних майстрів пера, як Валер'ян Поліщук, Леонід Куліш-Зіньків, Євген Шморгун, Любов Пшенична, Анна Лимич, Сергій Гридін та ін. Окремий матеріал «Тарас Шевченко і Рівненщина» присвячено подорожі Кобзаря нашим краєм та творчості поета, пов'язаній з нею. Крім цього тут можна прочитати вірші місцевих поетів, про Т.Г.Шевченка. У цій же рубриці розміщені рекомендаційні бібліографічні списки та пам'ятки, підготовлені до ювілеїв Пересопницького Євангелія, письменників: Миколи Тимчака, Євгена Цимбалюка, Володимира Короленка, Петра Велесика, а також відомого

рівненського травознавця, науковця - Івана Носаля.

Перевірити своє знання творчості місцевих літераторів у віддаленому режимі пропонується за допомогою цікавих веб-квестів, які можна знайти на сайті інформаційно-бібліографічного відділу Рівненської ОБД. Серед них – «Письменники Рівненщини» (<http://zunal.com/webquest.php?w=191249>), «Стежками його дивосвіту» (за творчістю Євгена Шморгуна) (<http://light-a.jimdo.com/>)

) та "Секрет успіху Олександра Ірванця"

(<http://irvanets.jimdo.com/>)

. Для дітей молодшого шкільного віку пропонується веб-квест "У пошуках поетичних перлин"

(<http://uposhukach.jimdo.com/>)

за творчістю Анни Лимич, Леоніда Куліша-Зіньківа, Любові Пшеничної, Ростислава Солоневського, Романа Демчука та Петра Катеринича. На сайті відділу користувачі можуть також познайомитись з літературними новинками. Тут розміщено інформаційний огляд нових видань рівненських авторів для молодших дітей та інформаційний список книг, що надійшли до бібліотеки - «Новини літератури краєзнавчого характеру». Для старшокласників та організаторів дитячого читання книги про історію і сьогодення нашого краю з фонду бібліотеки представлені за допомогою цікавого Інтернет-сервісу Picturetrail. У рубриці «Радимо прочитати» крім пам'яток-бесід до ювілеїв письменників безумовний інтерес викликає відео-ролик про життя і творчість Анни Лимич, голови Рівненського відділення Національної спілки письменників України, присвячений 60-річчю від дня народження поетеси.

Інформаційно-бібліографічним відділом Рівненської обласної бібліотеки для дітей створено також сайт "Бібліоігротека". При складанні ігрових інтерактивних модулів на сайті використано сучасні сервіси веб 2.0.

Завдання сайту - популяризація книг та читання серед реальних та віддалених користувачів бібліотеки, а також сприяння розвитку пізнавального інтересу до вивчення рідного краю - його історії, природи, літератури. Для цього на сайті виділено «Краєзнавчу сторінку», яка містить вікторини, кросворди та інші ігрові форми різноманітної тематики. Зокрема, діти можуть виконувати завдання у формі інтерактивної гри на теми: «7 чудес Рівненщини», «Рівненщина – історія та сучасність», «Райони Рівненщини» та ін. Оскільки сайт «Бібліоігротека» реалізується як корпоративний проект, у якому беруть участь дитячі бібліотеки області, то тут можна знайти вікторини про Радивилів, Корець, Дубровицю, Клевань, Млинів, Березнівщину. Крім того, завдання, пов'язані з рівненськими письменниками, можна знайти і в рубриках «Пазли», «Вікторини», «Кросворди».

Однією зі сторін краєзнавчої діяльності є висвітлення в мережі історії дитячих бібліотек, роботи бібліотечних краєзнавчих клубів, проведення конкурсів краєзнавчого характеру та інших масових заходів. Історичні довідки про становлення та розвиток бібліотек можемо прочитати на сайтах Сарненської, Березнівської РБД, Здолбунівської РБДЮ, блозі Дубенської міської БД, сторінці Вконтакте Корецької РБД. Свій історичний шлях досить розлого представила Дубровицька РБД. Висвітлюючи події бібліотечного життя, Костопільська РБДЮ на своїй сторінці ВКонтакте розповіла про святкування 110-ї річниці від дня народження всесвітньовідомого земляка Уласа Самчука та 105- річчя відомої діячки національно-визвольного руху, поетеси, публіцистки Олени Теліги. Крім того, популяризуючи нові надходження до свого фонду, бібліотека звертає увагу користувачів на книгу О.Намозова «Костопіль. Місто над Замчиськом» а також анонсує краєзнавчі книжкові виставки «З любов'ю до рідного краю» та «Рівненські письменники – своїм маленьким друзям».

Сайт обласної бібліотеки для дітей знайомить користувачів не лише з історією книгозбірні, але й з роботою краєзнавчих студій «Відчуй, що це – земля твоя». Тут також можна знайти інформацію про обласні та всеукраїнські конкурси краєзнавчого характеру. Одним з таких є конкурс «Краща книга Рівненщини», у якому беруть участь читачі дитячих бібліотек області. У 2015 році в області пройшов Всеукраїнський сімейний конкурс «Книга пам'яті мого роду». На сторінці ВКонтакте ОБД були розміщені фото всіх книжок-саморобок, які надійшли на розгляд обласного журі, а на сайті бібліотеки - інформація про переможців. Рукотворні дитячі книги розкривають історію нашого краю, пов'язану з подіями Другої світової війни та присвячені 70-річчю визволення України від нацистських загарбників.

Створенню позитивного іміджу бібліотеки сприяє розміщення на сайті творчих робіт дітей свого регіону, а також публікації про діяльність книгозбірень у місцевих ЗМІ, відео- та аудіо-файли з записами теле-радіо-передач місцевих каналів. На сайті ОБД у рубриці «Дітям» розміщуються літературні доробки, малюнки учасників різноманітних творчих конкурсів з різних районів області. Таку ж практику застосовують й інші дитячі бібліотеки. Для прикладу, відмітимо сторінку Рівненської районної бібліотеки для дітей на сайті Рівненської ЦСПШБ. Тут можна прочитати про місцевих талановитих школярів та познайомитись з їхніми творами.

У практику роботи бібліотек вже надійно увійшло використання популярного мережевого ресурсу YouTube для розміщення своїх відео-файлів. Отож, на сторінці ОБД в YouTube можна переглянути репортажі зі свят відкриття Всеукраїнського тижня дитячого читання, з обласних турів Всеукраїнського конкурсу «Найкращий читач року», сюжети з

телепередачі «Невгамовні дослідники» каналу РДТ, в яких працівники бібліотеки популяризують кращі дитячі видання з фондів книгозбірні, та інші телесюжети про діяльність ОБД. На цій сторінці розміщені також електронні ресурси для школярів, створені самими працівниками бібліотеки: «Наталя Забіла «Вередливі жабки» (до 110-річного ювілею письменниці); «Казковими стежинами Шарля Перро» (до 310-ї річниці від дня смерті письменника), «У слові праведнім, у славі віковій» (до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка). У рубриці «Наша бібліотека» відвідувачі сайту можуть познайомитись зі списками публікацій про діяльність ОБД у ЗМІ.

Працівники Рокитнівської РБД використовують сайт бібліотеки для популяризації дитячих творів рівненських авторів, розміщуючи тут свої виступи на місцевому радіо. Таким чином діти можуть послухати твори Любові Пшеничної, Романа Демчука, Володимира Грабоуса а також українські народні казки.

За допомогою YouTube маленькі користувачі можуть познайомитись з літературними доробками для дітей дубенських письменників. Сайт Дубенської ЦСПШБ пропонує у своїй «Аудіобібліотеці» розділ для дітей. Озвучені працівниками Дубенської РБД та самими авторами, тут представлені твори Ярослави Савчук, Любові та Миколи Пшеничних, Сергія Рачинця, Тетяни Собецької, Миколи Тимчака, Євгенії Глівки.

Деякі з дитячих бібліотек області розміщують певні фактографічні бази даних краєзнавчого змісту, призначені для дітей та дорослих. Зокрема, у рубриці «Батькам» на сайті ОБД можна знайти інформацію для батьків дітей з особливими потребами. Тут є списки з адресами навчальних закладів Рівненщини для дітей з вадами здоров'я дошкільного та шкільного віку, а також перелік медичних та оздоровчих установ області для хворих дітей.

Бібліотеки області представляють на своїх сайтах інформацію про інші книгозбірні району або дають посилання на сайти публічно-шкільних бібліотек-філій. На сайті ОБД в рубриці «Бібліотекарям» є відомості про мережу дитячих книгозбірень Рівненщини та про їхні ресурси у всесвітній мережі. Володимирецька РБД подає не лише інформацію про бібліотеки-філії, а й розміщує творчі доробки своїх колег: сценарії, розробки бібліотечних уроків, екскурсій, вікторин тощо.

Поділитись власним досвідом краєзнавчої роботи чи звернути увагу колег на кращі здобутки інших допомагають матеріали методичного характеру для бібліотекарів, які

розміщуються в Інтернеті. Наприклад, «Портфелік бібліотекаря» на сайті Дубровицької РБД знайомить з консультацією «Бібліотечне краєзнавство для дітей».

Володимирецький сайт «Чомучка» пропонує колегам дайджест «Полісся моє голубе». До нього увійшли уривки з творів рівненських письменників Петра Велесика, Івана Сидорчика, Михайла Дубова, Івана Катрука, Григорія Дем'янчука, Віктора Мазаного, у яких вони оспівують красу поліської природи. Добре відома працівникам дитячих бібліотек області серія методично-бібліографічних матеріалів «Письменники Рівненщини – дітям», що готується працівниками обласної бібліотеки для дітей. З випусками №11, 12, 13 можна познайомитись в рубриці «Бібліотекарям» - «Методичні видання». Тут є інформація про місцевих авторів, їхні останні видання для дітей та розробки масових заходів з популяризації книжкових новинок серед маленьких читачів.

Поки що не знайшов своє відображення на сайтах дитячих книгозбірень краєзнавчий довідково-бібліографічний апарат. Використання АІБС «ІРБІС» дозволяє бібліотекам області створювати електронні повнотекстові краєзнавчі бази даних. Однак, жодна з них поки що не представлена дитячою бібліотекою в мережі Інтернет. Отож, переведення традиційного краєзнавчого ДБА в електронний формат, відображення його на власних сайтах, розробка вебліографічних списків краєзнавчих Інтернет-ресурсів про конкретний регіон – це найближчі напрямки розвитку сайтів бібліотек області. Неможливо і не потрібно розміщувати детальну інформацію про свій край на сайті дитячої бібліотеки, якщо така інформація вже є на інших сайтах. Завдання бібліотекаря - вивчити та проаналізувати необхідні ресурси та подати на своєму сайті навігатор у вигляді списку чи покажчика посилань, які допоможуть маленькому користувачеві швидко знайти потрібні відомості про область, район, місто чи село.

Джерела:

Дзюба Н. Електронне краєзнавство / Наталія Дзюба // Світ дитячих бібліотек, спеціальний випуск. - 2007. - №4. - С.10-11

Слотюк Г.М. Система краєзнавчих електронних баз даних – важливий сегмент інформаційних ресурсів бібліотеки [електронний ресурс] / Г.М.Слотюк // Бібліотека Вінницького державного університету ім.М.Коцюбинського: [веб-сайт]. – Режим доступу: http://library.vspu.edu.ua/repositarij/repozit/texti/kraeznavchi/vinnicke_konferencija/k74.htm . - Назва з екрану

Підготувала: Наталія Онофрійчук

